

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผล

สมการวัยและตุ๊กตามนุษย์ มีลักษณะร่วมกันคือ เป็นนวนิยายชีวิตครอบครัว แสดงปัญหาและความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัวอันมีสาเหตุมาจากลักษณะนิสัย ความผันผวนในชีวิตและปฏิสัมพันธ์กับสังคม สมการวัยแสดงปัญหาของคนที่ย่างเข้าสู่ปัจฉิมวัย ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจและความเปลี่ยนแปลงของสถานภาพทางสังคม ผู้เผชิญปัญหา มีปัญหาและก่อปัญหาแก่ผู้อื่นเป็นตัวเอกของเรื่องคือแก้วและพวงเพชร ตัวเอกทั้งสองไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งสองไม่เพียงแต่ขาดความสำนึกในหน้าที่เท่านั้น แต่ยังหลงผิด คือยังมุ่งที่จะหาความสุขใส่ตนจนลืมความหมายและความสำคัญของครอบครัว จนกระทบต่อจิตใจของบุตร ส่วนตนเองนั้นก็ไม่ได้พบกับความสุขที่แท้จริง

แก้วเป็นคนปรับตัวยากและไม่รู้จักวางแผนชีวิต การหมกมุ่นอยู่แต่ปัญหาและความคิดของตัวเองก็ได้ทำให้เขากลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ทิฐิและถือดี เช่นเดียวกับพวงเพชร ความเป็นคนทิฐิ ถือดี ใจแข็งและกระด้าง ตลอดจนความขบถขวยไม่ซาบซึ้งในความรักความผูกพันของครอบครัวผนวกกับความเชื่อมั่นในตนเอง ก็ได้ทำให้พวงเพชรไม่สนใจที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน จนครอบครัวต้องพังทลายลง แต่ลักษณะนิสัยที่น่าชื่นชมของทั้งคู่ไม่ว่าจะเป็นแก้วที่มีวุฒิภาวะไม่กล่าวโทษผู้อื่นหรือพวงเพชรที่เกิดความสำนึกในความผิดพลาดของตนต่อลูกและสามีตลอดจนความรักและหวังดีต่อเกิดเท็จอย่างจริงใจก็ได้ช่วยให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายลง

ใจจันทร์ เป็นตัวละครสำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีบทบาทเป็นผู้เผชิญปัญหา มีปัญหาและก่อปัญหาแก่ผู้อื่น ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสถานภาพทางสังคมเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เธอเลิกใส่ใจลูกและสามี หันไปสนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรมนอกบ้าน แต่พื้นฐานลักษณะนิสัยของใจจันทร์ที่เป็นคนจิตใจดี อ่อนโยนและรักเด็กตลอดจนลักษณะนิสัยของรักษาผู้สามีซึ่งเป็นคนรักครอบครัว หนักแน่นและเสมอต้นเสมอปลาย ทำให้ครอบครัวนี้สามารถรักษาสายใยของความรักความผูกพันเอาไว้ได้ก่อนที่จะพังทลายลงอย่างครอบครัวของแก้วและพวงเพชร

ตัวละครที่ได้รับผลกระทบจากการก่อปัญหาของตัวเองซึ่งนับเป็นตัวละครที่มีความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ แก้ว พวงเพชร ดวงเพชร และจามิกร

เก็จไฟทอริย์ เป็นตัวละครผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการก่อปัญหาของพ่อแม่และ เป็นตัวละครที่เกี่ยวข้องกับเกิดเหิงบุตรนอกกฎหมายของดวงเพชรมากที่สุดในฐานะมารดา บุญธรรมผู้เลี้ยงดู ความมีคุณธรรมอย่างสูงตลอดจนความแข็งแกร่งและความไม่สิ้นศรัทธาต่อ ชีวิตทำให้เก็จไฟทอริย์สามารถต่อสู้กับความขมขื่นปวดร้าวและเลี้ยงดูเกิดเหิงได้เป็นอย่างดีสม ความตั้งใจ

ผู้แต่งกำหนดให้เก็จไฟทอริย์เป็นผู้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเกิดเหิงกับครอบครัว จามิกร การเชื่อมโยงนี้เป็นเหตุให้ความแตกร้าวของรักษาและใจจันทร์ถูกยับยั้งไว้ได้ทันท่วงที ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป

ดวงเพชรเป็นตัวละครสำคัญในแง่ของการสร้างปมปัญหาของเรื่อง แม้จะมีบทบาท ไม่มากนัก แต่ก็เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความแตกร้าวของพ่อแม่ซึ่งทำลายศรัทธาในชีวิต ครอบครัวจึงปฏิเสธการแต่งงานและยกเกิดเหิงบุตรชายให้เป็นบุตรบุญธรรมของเก็จไฟทอริย์ แม้ ว่าภายหลังเปลี่ยนใจจะรับบุตรมาเลี้ยงดูเองก็ต้องมาเสียชีวิตเสียก่อนด้วยอุบัติเหตุ เรื่อง คลีคลายลงได้เมื่อครอบครัวใจจันทร์และดวงเพชรรวมใจกันกับเก็จไฟทอริย์ช่วงชิงตัวเกิดเหิงมา จากย่าแท้ๆที่อ้างสิทธิตามกฎหมาย

นอกเหนือจากการเป็นผู้สร้างปมปัญหาแล้ว ดวงเพชรยังเป็นองค์ประกอบสำคัญอีก องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ทั้งแก๊งค์และดวงเพชรผู้เป็นบิดามารดาได้เกิดความสำนึกในความ ผิดพลาดของตน ยอมหันหน้าปรึกษากันจนปัญหาต่างๆค่อยผ่อนคลายเป็นบรรเทาเบาบางลง เช่นเดียวกับเสาวรภัยภรรยาใหม่ของแก๊งค์ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้แก๊งค์ได้เรียนรู้ความ ผิดพลาดจนเกิดความสำนึกและลดทิฐิอันทำให้ปัญหาความบาดหมางกับดวงเพชรคลีคลายไป

จามิกร เป็นตัวละครที่มีความสำคัญในแง่ของการเป็นผู้พบแนวทางแก้ไขปัญหา "สมการวัย" ของพ่อแม่ โดยใช้การกระตุ้นให้พ่อแม่ตระหนักในค่าของความรักด้วยการรับเลี้ยงดู เกิดเหิงที่อ้างว่าเป็นบุตรของตนกับเก็จไฟทอริย์ ส่วนความสัมพันธ์ของจามิกรกับเก็จไฟทอริย์ในแง่ ของความรักนั้น เป็นเพียงองค์ประกอบรองที่ช่วยคลีคลายปมปัญหาและสนองคุณค่าของความรัก ในครอบครัวและคนต่างวัยมากกว่าความรักแบบพาฝันของหนุ่มสาว

ในตึกตามนุษย์ ผู้แต่งมุ่งแสดงปัญหาที่เกิดจากการตกเป็นทาสของค่านิยมสังคมของ บุคคลให้เห็นความเลวร้ายของชีวิตที่ตกเป็นทาสของวัตถุและสิ่งจอมปลอมในชีวิต โครงเรื่อง ประกอบไปด้วยพฤติกรรมและความขัดแย้งของตัวละครที่มุ่งจะสนองความต้องการของตนเองจน ถึงกับทำร้ายผู้อื่นทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจในระดับต่างๆกัน แก่นเรื่องและโครงเรื่องดังกล่าวผู้แต่ง แสดงผ่านพฤติกรรมและลักษณะนิสัยอันซับซ้อนของทั้งตัวละครเอกและตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์

แป้วแห้วเป็นตัวละครเอกที่ผู้แต่งวางบทบาทให้เป็น “ตุ๊กตามนุษย์” อย่างเด่นชัดและเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะด้วยการเกิดมาพร้อมกับความผิดปกติทางสมองภายใต้รูปลักษณะที่งดงาม และในแง่การดำเนินชีวิตที่ไม่สามารถเลือกกำหนดชีวิตของตนเองได้ ผู้แต่งกำหนดให้แป้วแห้วมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตัวละครอื่นๆ ในเรื่องเกือบทุกตัวมากบ้างน้อยบ้าง โดยแป้วแห้วต้องถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือถูกบังคับให้สนองประโยชน์แก่ผู้อื่นที่มีอำนาจเหนือกว่า ถึงแม้แป้วแห้วไม่เคยคิดจะต่อต้านทั้งไม่มีใครจะคับแค้นใจเท่าใดนักเพราะไม่เข้าใจความซับซ้อนของเล่ห์กลทางผลประโยชน์ จึงพยายามโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของทุกคน เพราะเธอก็ต้องการความรัก เช่นเดียวกับมนุษย์โดยทั่วไป แต่เธอก็มีความเหงาและความว่าเหวซึ่งชัดเจนด้วยการพูดคุยกับตุ๊กตาป้อหลอ ในเวลาเดียวกันก็ยอมเป็นตุ๊กตาที่มีชีวิตจนกระทั่งเกิดความรักที่แท้จริงและตระหนักในคุณค่าของตนเองจึงพยายามปลดปล่อยตนเองจากสภาพตุ๊กตา นอกจากนั้นความมีคุณธรรมอันเป็นเนื้อแท้ในจิตใจ ไม่ว่าจะจะเป็นความอดทน การมองโลกในแง่ดี ไม่ถือสาโกรธเกลียดใคร ตลอดจนความกตัญญูรู้คุณและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ก็ทำให้ตัวละครนี้มีคุณค่าเหนือกว่าผู้อื่นที่ไม่มีความบกพร่องทางปัญญาแต่มีความบกพร่องทางคุณธรรม

ขรินชาติเป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่รับบทบาทเป็นตุ๊กตามนุษย์ทั้งๆที่มีความสามารถมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดสมบูรณ์พร้อมแต่ตกเป็นเหยื่อของการกำหนดของบุคคลอื่น ความสำเร็จในชีวิตของขรินชาติจึงมีความหมายในระดับลึกเป็นความล้มเหลวและเป็นความทุกข์ ขรินชาติต้องมีชีวิตอยู่ในอาณัติของผู้อื่น เนื่องจากไม่มีความกล้าหาญที่จะออกนอกเส้นทางที่ผู้อื่นกำหนด และไม่มีความเข้มแข็งพอที่จะแก้ไขปัญหา เขาจึงเป็นคนที่น่าเวทนาเสียยิ่งกว่าแป้วแห้ว ซึ่งมีความบกพร่องทางสมองแต่ยังค้นพบคุณค่าของตนเองได้ เช่นเดียวกับเพิ่มบุญที่มีความเป็นตุ๊กตาไม่น้อยไปกว่ากันในแง่ของการถูกกำหนดโดยความหลงผิดของพ่อแม่ตามค่านิยมของสังคม แต่เพิ่มบุญมีความแข็งแกร่งมากกว่า เมื่อได้สำนึกในศักยภาพที่จะทำให้ตัวเองดีขึ้นก็ใช้ความเป็นตัวของตัวเองที่แฝงอยู่ในระดับลึกและอำนาจความรักที่เขากับแป้วแห้วมีต่อกันในฐานะคู่ชีวิตนำไปสู่การแก้ปัญหาจนชนะใจตัวเองได้ในที่สุด

ปวิขเป็นตัวละครที่มีบทบาทเด่นและนับเป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนน่าสนใจอีกตัวหนึ่งในนวนิยายเรื่องนี้ นอกจากเขาไม่ได้กลายเป็น “ตุ๊กตา” อย่างขรินชาติหรือเพิ่มบุญแล้ว เขายังมีวุฒิภาวะที่ทำให้ปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มิได้ตกอยู่ในอาณัติใครอย่างขรินชาติและมิได้ตกอยู่ในความทุกข์ทรมานเพราะหลักหนีปัญหาอย่างเพิ่มบุญ ปวิขมีสติปัญญาพอที่จะรู้เท่าทันคนอื่นและตัวเอง และยังมีจิตสำนึกพอที่จะแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ แม้ว่าจะเป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์และเห็นแก่ตัวอยู่บ้าง

ตัวละครสำคัญที่ผู้แต่งให้เป็นตัวแทนของผู้ที่ตกอยู่ในความหลงใหลค่านิยมสังคมถือเอาผู้อื่นเป็นของเล่นเหมือนตุ๊กตาเพื่อสนองความต้องการของตนอย่างเอาวัดเอาเปรียบได้แก่ตัวละครที่มีบทบาทเป็นผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นพินิตกับชายา ปัญจะกับพิศมตลอดจนนวลวรรณและโชติรส ตัวละครดังกล่าวเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางในสังคมวัตถุนิยมที่มุ่งสร้างฐานะและความมีหน้ามีตาในสังคม จึงเร่งและผลักดันลูกให้เข้าสู่การแข่งขันเพื่อความก้าวหน้าและความสำเร็จในชีวิต โดยมีได้คำนึงถึงจิตใจและความต้องการอันแท้จริงของเด็ก จนต้องตกเป็นเหยื่อของสังคมแห่งการแข่งขันซึ่งดีซึ่งเด่น ชรินชาติและเพิ่มบุญจึงถูกทำให้เป็นตุ๊กตาโดยอำนาจความหลงใหลในค่านิยมของพ่อแม่ ส่วนนวลวรรณแม้จะมีความต้องการไม่แตกต่างจากพินิตกับชายาหรือปัญจะกับพิศมในส่วนของความอยากมีฐานะหรือความมีหน้ามีตาในสังคม แต่นวลวรรณก็มีได้มีอำนาจเหนือปวิข เนื่องจากปวิขถูกส่งไปศึกษาต่อในต่างประเทศและสามารถเรียนรู้การอยู่ได้ด้วยตนเอง ทำให้ปวิขค่อนข้างมีความสุข การที่นวลวรรณไม่ได้บังคับเคี่ยวเข็ญปวิขในตอนที่เด็ก เมื่อเขาถึงวัยที่จะมีครอบครัว นวลวรรณก็พยายามจัดการให้ปวิขได้แต่งงานกับผู้หญิงที่มีฐานะและมีชื่อเสียงในวงสังคม เธอจึงไม่สามารถบังคับเขาได้

ตัวละครที่มีลักษณะเป็นทั้งตุ๊กตาและทำให้ผู้อื่นเป็นตุ๊กตาของตนได้แก่โชติรส กล่าวคือเป็นตุ๊กตาในฐานะที่ถูกกระทำแล้วเก็บความคับแค้นมาชดเชยด้วยการทำให้ชรินชาติตกเป็นตุ๊กตาของตนอีกต่อไปอย่างน่าสลดใจ

นอกจากนั้นลักษณะนิสัยอันเกิดจากปมด้อยของโชติรส ไม่ว่าจะเป็นความใจดำ ไร้หัวใจ เห็นแก่ตัวหรือการไม่อยากเห็นใครมีความสุข ก็ได้ทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองอย่างชรินชาติต้องตกอยู่ในความทุกข์ทรมานไม่น้อย

ดวงลักษณ์เป็นตัวละครประกอบซึ่งผู้แต่งกำหนดให้มีบทบาทส่งเสริมบทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละครเอกให้เด่นชัดมากขึ้น คือเน้นความเป็นตุ๊กตาของชรินชาติและทำให้ผู้อ่านเห็นธาตุแท้แห่งความดีของแป้วแห้ว นอกจากนี้ การตกเป็นทาสของวัตถุและเครื่องปรุงแต่งจนสูญเสียคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ยังแสดงให้เห็นว่าดวงลักษณ์ก็เป็นตุ๊กตาอีกแบบหนึ่งที่สร้างขึ้นด้วยค่านิยมของสังคม

ดวงลักษณ์กับนวลวรรณนับเป็นตัวละครประเภทน้อยลักษณะ (Flat Character) ดวงลักษณ์นั้นเห็นได้จากการไม่มีความขัดแย้งของความดีและความชั่วในจิตใจ ในขณะที่นวลวรรณก็มีลักษณะนิสัยแข็งกระด้าง เห็นแก่ตัว อดดี ไร้น้ำใจ และไม่เคยนึกปรานีแป้วแห้ว ทั้งยังมีความโลภไม่สิ้นสุด นวลวรรณไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยและผู้แต่งก็ไม่ได้แสดงความขัดแย้งภายในใดๆ ให้ผู้อ่านเห็น พฤติกรรมของตัวละครทั้งสองจึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความเห็นใจ แตกต่างจากตัวละครอื่นๆ ที่ผู้แต่งมักจะบรรยายภูมิหลังเพื่ออธิบายและแสดงผล

ของการมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างๆ อาจจัดว่าเป็นความสนใจเกินไปและเป็นข้อบกพร่องทางวรรณศิลป์อยู่บ้าง

เนื้อหาความคิดที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง เห็นได้ว่าผู้แต่งอาศัยความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเป็นวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่กระทบต่อค่านิยมให้กลายเป็นการมุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ จนทำให้บุคคลละเลยคุณค่าด้านจิตใจ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ ขาดน้ำใจ ละทิ้งคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อสถาบันครอบครัวได้รับความกระทบกระเทือนจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อแบบแผนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลและสังคมให้เลวร้ายลงไปอีกไม่จบสิ้น

ผู้แต่งมีกลวิธีในการดำเนินเรื่องและกลวิธีการสร้างตัวละครที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ การบรรยายและการให้ตัวละครกล่าวถึงตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นภูมิหลังและเข้าใจพฤติกรรมตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึกและลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างเด่นชัด อีกทั้งยังสามารถแสดงความขัดแย้งภายในของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นความซับซ้อนของลักษณะนิสัยของตัวละครได้เป็นอย่างดี การบรรยายความคิดของตัวละครแสดงมุมมองแบบไร้ขอบเขต ก็ได้ทำให้ผู้อ่านได้รู้ความคิดของตัวละครทุกตัวโดยเท่าเทียมกันและเข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมของตัวละครอย่างชัดเจน ส่วนกลวิธีการให้ตัวละครกล่าวถึงตัวละครนั้น นอกจากจะมีผลทำให้ผู้อ่านได้รู้จักตัวละครในหลายแง่มุมมากขึ้นแล้ว ก็ยังทำให้เข้าใจทัศนะของตัวละครต่อตัวละครด้วยกัน โดยเฉพาะตัวละครเอก ผู้อ่านจึงมองเห็นความซับซ้อนของลักษณะนิสัยของตัวละครเอกได้ชัดเจน เช่นเดียวกับการแสดงตัวละครโดยอ้อมก็ทำให้ผู้อ่านตีความคำพูดหรือบทสนทนาของตัวละครจนเข้าใจพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละครได้เป็นอย่างดีทำให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ใช้จินตนาการตลอดจนมีวิจารณ์ญาณวิเคราะห์หาเหตุผลด้วยตนเอง จึงกล่าวได้ว่าการสร้างตัวละครของผู้แต่งในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนั้น ผู้แต่งสามารถสร้างตัวละครได้ดี ลักษณะนิสัยของตัวละครซึ่งพัฒนาไปอย่างสมเหตุสมผลตามโครงเรื่อง สามารถชี้ปัญหาและทัศนะของผู้แต่งอันเป็นส่วนสำคัญของแก่นเรื่อง ตัวละครส่วนใหญ่มีความดึงดูดใจผู้อ่านและมีพฤติกรรมที่เห็นได้รอบด้าน มีคุณธรรมและข้อบกพร่องที่สามารถทำความเข้าใจได้

ความบกพร่องในแง่คุณค่าทางวรรณศิลป์ของนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ ได้แก่การเขียนเป็นตอนๆลงในนิตยสาร ทำให้ผู้แต่งต้องย่ำเนื้อความบางประเด็นมากเกินไปจนจำเป็น นอกจากนี้ลักษณะของตัวละครบางตัวที่เป็นคู่ขัดแย้งกับตัวเอง มีลักษณะด้านเดียวและดูจะใจเกิน

อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่า ทั้ง สมการวัย และ ตุ๊กตามนุษย์ เป็นนวนิยายที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์ในระดับสูงสอดคล้องกับเอกสารประเมินผลงานของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ยกย่องงานเขียนของ “ศรีฟ้า ลดาวัลย์” ว่ามีจินตนาการและมีมือทางวรรณศิลป์ที่สามารถทำให้ผู้อ่านประทับใจและกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดในใจของผู้อ่านต่างประเทศต่างวัยต่างสถานภาพและต่างแง่มุมความคิดได้เป็นอย่างดี

ส่วนการศึกษาวิเคราะห์ทัศนะของผู้แต่งนั้น พบว่าผู้แต่งมีทัศนะต่อสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือความสัมพันธ์ของคน ค่านิยมของสังคม ศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์

ทัศนะต่อความสัมพันธ์ของคน จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความสัมพันธ์ของบุคคลกับผู้อื่น โดยลักษณะนิสัยของบุคคลน่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดทั้งในทางที่เป็นปฏิปักษ์หรือในทางเสริมสร้างเกื้อกูลบทบาทและหน้าที่ในครอบครัวของบุคคล ในขณะที่ความรักความเข้าใจ ความเมตตาและความปรารถนาดีก็เป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่พึงประสงค์ของบุคคลกับผู้อื่นโดยมีความดีและความถูกต้องชอบธรรมเป็นสิ่งเกื้อกูลความสัมพันธ์ดังกล่าว

ทัศนะต่อค่านิยมของบุคคลในสังคมสมัยใหม่ เป็นทัศนะเชิงวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้าน ดังเห็นได้ในเรื่อง ตุ๊กตามนุษย์ ผู้แต่งใช้ปัญหาจากการตกเป็นทาสค่านิยมฆราวาสของตัวละครเป็นโครงเรื่องและมีแก่นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า การตกเป็นทาสของค่านิยมดังกล่าว เป็นสิ่งทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับในเรื่อง สมการวัย ผู้แต่งก็ได้แสดงให้เห็นว่าความดีความมีสติรู้ดีชั่ว ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวและมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างคนปกติโดยไม่ต้องพึ่งพาความฟุ้งเฟ้อและเกียรติยศ คือศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้แต่งมักจะแสดงความคิดเห็นหรือทัศนะของตนออกมาตรงๆ ในการบรรยาย แทนที่จะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พิจารณาพิเคราะห์เอง ก็ได้ทำให้นวนิยายเรื่องนี้เสียอรรถรสและคุณค่าการกระตุ้นให้คิดไปบ้าง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายของ “ศรีฟ้า ลดาวัลย์” ที่มีเนื้อหาแสดงปัญหาและความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัวกับนวนิยายของนักประพันธ์สตรีร่วมสมัยคนอื่นๆ เช่น กฤษณา อโศกสิน โปต้น โลภาค สุวรรณ ฯลฯ เพื่อพิจารณาว่าทัศนะต่อปัญหาตลอดจนทัศนะต่างๆ ต่อชีวิตมนุษย์ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีวรรณศิลป์และคุณค่าต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างไร